

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Katja Syvärinen
Paasitorni, Helsinki

Puhe SAK:n edustajiston kokouksessa 21.5.2026 (muutosvarauksin)

Puheenjohtajisto, edustajiston jäsenet, ay-toverit, hyvä kokousväki,

Maanantaina oli työntekijöiden näkökulmasta surullinen merkkipäivä. Tuli täyteen kaksi vuotta siitä, kun työntekijöiden mielipiteenvapautta rajoitettiin. Toukokuussa 2024 Orpon-Purran hallituksen esityksestä ja eduskunnan enemmistön päätöksellä poliittisia lakkoja ja tukilakkoja rajoitettiin merkittävästi, lakkosakkoja liitoille korotettiin kohtuuttomasti ja niiden uhka asetettiin jopa yksittäisille työntekijöille. Lakko-oikeus on kirjattu perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Siksi lakko-oikeuden heikentäminen oli käänteinen demokratiateko.

Tämä Orpon-Purran hallituksen elinkeinoelämän tilauksesta tekemä temppu teki seuraa muille vastaaville nurinkurisuuksille: käänteinen Robin Hood on vienyt köyhiltä ja antanut rikkaille. Käänteisillä työllisyystoimilla hallitus on nostanut työttömyyden ennätyslukemiin. Käänteisillä kasvutoimilla hallitus on saanut aikaan ennätysvelan ja vienyt Suomen EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn, niin sanotulle tarkkailuluokalle. Ei järin häävi saavutus.

On aika muuttaa suunta. Suunta voidaan muuttaa viimeistään ensi vuonna pidettävissä vaaleissa. Eduskuntavaalit ovat myös työehtovaalit.

Kyse on arvovalinnoista ja politiikan valinnoista. Kyse on valinnoista myös työmarkkinoilla. Valitaanko kasvu vai kurjistava talouskuri? Valitaanko yleinen työajan pidentäminen vai lyhentäminen? Valitaanko parempi turva kaikille vai annetaanko osan pudota kelkasta? Luodaanko nuorille eväät tulevaisuuteen vai suljetaanko ovet jo ennen kuin ne avautuvat? Lisätäänkö epävarmuutta ja epätasa-arvoa helpottamalla perusteettomia määräaikaistötyttömyyden vai parannetaanko oikeasti tasa-arvoa työelämässä ja yhteiskunnassa?

Hyvät kuulijat,

Suomessa näkyvät edelleen 1990-luvun laman pitkät varjot. Silloin tehtiin ratkaisuja, joiden seuraukset eivät jääneet vain hetkellisiksi säästötoimiksi, vaan ulottuivat vuosikymmenten päähän. Eriarvoisuus kasvoi, palveluita heikennettiin, kokonaisia sukupolvia jäi pitkäaikaistyöttömyyden alhoon ja luottamus tulevaisuuteen horjui. Moni menetti työnsä, omaisuutensa ja uskonsa siihen, että yhteiskunta kantaa vaikeina aikoina.

Nyt olemme jälleen tilanteessa, jossa sama leikkauslinja näyttää jatkuvan ja jatkuvan.

Hallituksen satojen miljoonien euron leikkaukset kohdistuvat erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin, järjestöihin ja valtionhallintoon. Nämä eivät ole vain numeroita budjettitaulukossa tai teknisiä talouspäätöksiä. Ne näkyvät ihmisten arjessa. Ne näkyvät kasvavina jonoina terveyspalveluissa, vähenevinä tukipalveluina nuorille, ikäihmisille ja heikoimmassa asemassa oleville sekä epävarmuutena työpaikoilla ympäri Suomen. Hallitus ei enää edes yritä esittää, että leikkaaminen olisi vain valtiontaloudellinen toimi, vaan se on myös puhtaasti

ideologinen valinta. Rärkeimmillään tämä on näkynyt perussuomalaisten ministerien avoimena, suorastaan härskinä hyökkäyksenä sote- ja kehitysyhteistyötä tekeviä järjestöjä vastaan.

Järjestöjen rooli suomalaisessa yhteiskunnassa on korvaamaton. Ne tavoittavat ihmisiä silloin, kun virallinen järjestelmä ei aina pysty auttamaan. Kun järjestöiltä leikataan, leikataan samalla ennaltaehkäisevästä työstä, vertaistuesta, matalan kynnyksen avusta ja täydentävistä palveluista. Lopulta säästöistä voi tulla paljon kalliimpia kuin niiden aiheuttamat suorat seuraukset. Tämä tietysti sopii hallituksen ”nurinkurinpolitiikan” linjaan.

Samaan aikaan talous- ja veropolitiikassa painopiste näyttää olevan suurituloisten tukemisessa. Yksityisten lääkäripalveluiden Kela-korvauksia kasvatetaan, vaikka julkinen terveydenhuolto kamppailee henkilöstöpulan ja resurssivajeen kanssa. Yhteisöveron alennuksia perustellaan investoinneilla ja kasvulla, mutta todellisuudessa suuri osa hyödyistä valuu kansainvälisille omistajille ja ulkomaille.

Tällä politiikalla ei rakenneta vahvempaa Suomea vaan syvennetään eriarvoisuutta.

Julkisen talouden uskottavuus ei synny leikkauslistoista. Se syntyy pitkäjänteisestä politiikasta, ennakoitavuudesta ja siitä, että ihmiset ja yritykset voivat luottaa tulevaisuuteen. Jos ihmiset kokevat jatkuvaa epävarmuutta, he eivät kuluta, investoi tai uskalla rakentaa tulevaisuuttaan Suomeen.

Kyse ei ole vain talouspolitiikasta. Kyse ei ole vain budjettiriveistä tai prosenttiluvuista. Kyse on siitä, millaisen Suomen haluamme jättää seuraaville sukupolville. Kyse on hyvinvointivaltion tulevaisuudesta. Me haluamme Suomen, jossa koulutus, työ, hyvinvointi ja turvallisuus kuuluvat kaikille.

Hyvät kuulijat,

Työelämä muuttuu nyt nopeammin kuin vuosikymmeniin. Digitalisaatio, tekoäly ja uusi teknologia muuttavat työn sisältöä kaikilla aloilla. Tämä muutos voi olla mahdollisuus, mutta vain silloin, kun ihmisillä on mahdollisuus päivittää osaamistaan. Viime viikolla törmäsin uudissanaan ”tekoälypotkut”. Konsulttiyhtiö BCG:n osakas Santeri Kirvelä totesi Talous-elämä -lehdessä, että ”jos työ perustuu sääntöihin, on rutiinomaista sekä selkeästi määriteltävää, se on suurimmassa vaarassa korvautua tekoälyllä”. Luulenpa, että moni työntekijä alkaa pohtia, voisiko tuo määritelmä koskea juuri minua.

Toistaiseksi Suomi on kunnostautunut tarjoamalla viileän keitaan datakeskuksille. Kunnissa onkin käynnissä pienimuotoinen kilpailu siitä, kuka voittaa kaavoituskilpailun ja saa oman datakeskuksen. Todellinen voittaja on kuitenkin se, jonka alueella tulevaisuudessa on eniten laskentaa, siruja ja kvanttiteknologiaa, ja ennen kaikkea kykyä hyödyntää ja kehittää uutta, nostaa tuotteiden jalostusarvoa, loistaa laadulla pelkän määrän sijaan.

SAK:n vastikään toteuttaman kyselyn mukaan yli puolet luottamushenkilöistä arvioi, että heidän työpaikoillaan on työntekijöitä, jotka tarvitsevat lisäkoulutusta selvitäkseen työtehtävistään. Erityisesti uuden teknologian käyttöönotto vaatii uusia taitoja ja jatkuvaa oppimista.

Tämä on erittäin tärkeä viesti päättäjille.

Osaamiseen panostaminen ei ole pelkkä koulutuspoliittinen kysymys. Se on myös vahvaa talous- ja aluepolitiikkaa. Osaava työvoima tuo alueille investointeja, uusia yrityksiä ja työpaikkoja. Yritykset sijoittuvat sinne, missä on saatavilla koulutettua, motivoitunutta ja kehittyvää työvoimaa.

Me emme rakenna Suomen kilpailukykyä sillä, että ihmiset tekevät enemmän tunteja yhä kovemmalla kuormituksella. Me rakennamme kilpailukykyä innovaatioilla, tutkimuksella, uudella teknologialla ja osaamisella.

Tarvitsemme varmasti lisää korkeakoulutettuja, mutta yhtä lailla tarvitsemme lisää laadukkaan ammatillisen koulutuksen suorittaneita osaajia.

Tällä viikolla Tuusulassa ammatillisen koulutuksen suur tapahtumassa, Taitaja-kilpailussa kisataan ammattitaidon Suomen mestaruuksista kymmenissä ammateissa. Saimme yhteistyökumppanin ominaisuudessa tiistaina nähdä jälleen, miten huikeita kansainvälisen tason ammatillisia osaajia meillä kasvaa. Ammatillisen koulutuksen haasteista ja resurssien puutteista olemme muistuttaneet useasti, mutta on tärkeää muistaa myös se kaikki hyvä, mitä amiksissa ympäri Suomen tehdään. Ammatillinen koulutus ei ole pelkästään nuorten asia, vaan osaamista on voitava kartuttaa jatkuvasti sekä tutkinnoilla että sen osilla työuran aikana.

Tuottavuus kasvaa ennen kaikkea silloin, kun työntekijöillä on oikeat taidot, modernit työvälineet ja mahdollisuus kehittää osaamistaan. Korkeampi osaaminen tarkoittaa enemmän lisäarvoa, parempia tuotteita, vahvempaa kilpailukykyä ja kestäväää talouskasvua. Siksi tarvitsemme ratkaisuja, jotka vahvistavat ihmisten osaamista ja mahdollisuuksia työllistyä. Koulutus ei ole pelkkä kuluerä – se on investointi ihmiseen ja koko yhteiskunnan tulevaisuuteen.

Osaamisen puute on yksi suurimmista työllistymisen esteistä. Hallituksen näpertely avoimen korkeakoulun opintojen avaamisella on hallitukselta alisuoriutumista.

SAK on esittänyt monia konkreettisia täsmätoimia jotka parantaisivat työllisyyttä ja nostaisivat koulutustasoa.

Olemme esittäneet, että jokainen perusasteen koulutuksen varassa oleva työtön ohjataan työvoimakoulutukseen, jonka tavoitteena on toisen asteen tutkinto työllistävälle alalle.

Olemme esittäneet palkkatuen käytön lisäämistä, mikä auttaisi erityisesti pitkään työttömänä olleita ja ikääntyneitä työnhakijoita. Hallituksen käänteinen älynväläys oli, ettei palkkatuettu työ enää kerrytä työssäoloehto. Työ, jota tehdään työsuhteessa ja työehtosopimuksen mukaisella palkalla. Silkkää kiusaamista, sanon. Palkkatuki on samaan aikaan rekrytointituki ja yritystuki. Nyt sitä todella tarvitaan!

Olemme esittäneet myös, että työttömien työttömyysturvasta maksamat ns. sakkomaksut jäädytetään työvoimakoulutuksen ja palkkatuetun työn ajalta. Kuntia ei saa rankaista siitä, että ne tarjoavat ihmisille palveluita ja mahdollisuuksia päästä takaisin työelämään. passiivisuuteen.

Nuorten kiinnittyminen työelämään on tärkeää sekä heidän tulevaisuutensa että koko yhteiskunnan kannalta. Nuorten työllistämiseen tarkoitettu tuki on askel oikeaan suuntaan, siitä kiitos hallitukselle. Toivottavasti yritykset todella tarjoavat työtä nuorille, jotka etsivät jalansijaa työelämässä. Ensimmäinen työpaikka on paljon enemmän kuin pelkkä palkka. Se on kokemus siitä, että omaa osaamista tarvitaan. Se on ensimmäinen askel itsenäisyyteen, osallisuuteen ja uskoon omiin mahdollisuuksiin.

Hyvät kuulijat,

Maaliskuussa julkaistun nuorisobarometrin mukaan nuorten elämäänsä kohtaan kokema tyytyväisyys oli heikentynyt ja epävarmuus ja turvattomuus lisääntynyt. Nuoret suhtautuvat maailman tulevaisuuteen hyvin pessimistisesti. Naapurimaamme Ruotsin nuoret kertoivat vastaavassa tutkimuksessa hyvin samanlaisista huolista. Ehkä vähän yllättäenkin ilmastoon liittyvät huolet olivat siirtyneet taemmas, ja päällimmäisenä on nyt huoli taloudesta ja turvallisuudesta. Ilmastoon toki liittyy nuorten kertoma huoli ja epäily tekoölyn vaikutuksista. Eniten Suomen nuoret kokivat paineita työhön ja opintoihin liittyvistä asioista.

Ammattiyhdistysliikkeellä on loistava mahdollisuus vaikuttaa ja helpottaa nuorten kokemaa huolta ja tuoda nuorille toivoa ja turvaa. Emme ehkä voi kovin helposti ratkaista maailmanrauhaa tai kaikkea tekoölyn liittyvää, mutta työhön ja opintoihin liittyviin asioihin voimme! Me voimme olla läsnä työpaikoilla, meidän tekemämme oppilaitosyhteistyö ja työelämätietouden levittäminen pehmittää nuorten siirtymistä koulusta töihin. Meidän tekemämme työ paremman ja turvallisemman työelämän ja parempien työehtojen puolesta auttaa nuoria joka päivä. Tehdään se entistäkin näkyvämmäksi nuorten ja samalla aivan kaikkien arjessa.

Ay-liike on työelämän tulevaisuusliike!